

ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΑΤΡΟΥ

• ΠΗΤΕΡ ΣΑΦΦΕΡ :

«Η μαύρη κωμωδία»

• ΜΑΡΑΙΗ ΣΙΣΓΚΑΛ :

«Ο τίγρης»

ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ «ΕΛΣΑΣ ΒΕΡΓΗ»

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ «Ελσας Βεργή», έκανε τη φετεινή του Έναρξη με καλό ρεπερτοριο. Είναι κάτι που πρέπει να σημειωθεί μαζί με τις ελάχιστες εξαιρέσεις. Παρουσίασε δυο νέους συγγραφείς, τον Άγγλο Π. Σάφφερ και τον Αμερικανό Μ. Σίσγκαλ. Ο Σάφφερ, αν και ανήκει στην περίοδο των «όργισμένων», δεν είναι όργισμένος. Και ο Σίσγκαλ, αν και ανήκει στην περίοδο του «παράλογου», δεν είναι παράλογος. Έχουν και οι δυο τους ανθρωπιά, καλόκαρδη ειρωνεία και ή πικρία τους δεν είναι φιλολογική.

Η «Μαύρη Κωμωδία» του Σάφφερ, που θα μπορούσε εύκολα να χαρακτηριστεί ήθογραφία είναι μια πρωτότυπη ψυχογραφία με δραματική πλοκή. Ο άνθρωπος, είναι ιερή της άφροσύνη. Τον πονάει στην ύποκρισία του, στους συμβιβασμούς του, στο κοινωνικό του ψεύδος. Ίσως τὰ βλέπει όλα του αυτά τὰ κουσούρια, όπως μια άρρώστεια του, ή μια επιδημία. Θέλει να τον άνασκουφίσει και του δίνει μ' ένα εύρημα την ευκαιρία να γυμνωθεί. Γι' αυτό το χρησιμοποιεί ένα άλλοθι που επιτρέπει τόσο στους ανθρώπους να δεχτούν ποιοι είναι, όσο και στις καταστάσεις να ξεπηδήσουν σαν άναπόφευχτες μικρογραφίες της κοινωνικής ζωής και των ήθών μας. Σ' ένα διαμέρισμα σθηνει το φώς από δαλάδι του ήλεκτρικού. Όχτώ πρόσωπα θα βρεθούν στο διαμέρισμα αυτό και υπό την κάλυψη του σκοταδιού θα βγούνε όλα στό... φώς. "Ας αφήσουμε όμως την υπόθεση να την παρακολουθήσει ο θεατής. Ο συγγραφέας χειρίστηκε έτσι το θέμα του, ώστε μπορούμε να πούμε ότι, ό,τι γίνεται στο φώς δεν φαίνεται και μόνο το σκοτάδι φωτίζει την αλήθεια. Το έργο κυλάει με συμπάθεια και αγάπη για τὰ κουσούρια του ανθρώπου, κι είναι μια καλόκαρδη κριτική πράξεων και ανθρώπων. Θα είχε κανείς μια επιφύλαξη για τὰ στοιχεία της φάρσας που εισάγει με τον ύπαιθρο της ήλεκτρικής. Με περικοπή της σκηνής θα βοηθούσε στη γοργότητα.

Το έργο είχε την καλή τύχη να σκηνοθετηθεί ωραία από το Γ. Έμιρζά. Μπορούμε να πούμε πως είναι ή πρώτη ολοκληρωμένη δου-

ΤΟΥ ΣΤΑΘΗ ΙΩ. ΔΡΟΜΑΖΟΥ

λειά του νέου σκηνοθέτη. Διατήρησε μέσα στο σκοτάδι το ύφος του κειμένου, έστησε τους ανθρώπους να παίζουν ψηλαφητά χωρίς να γίνε κουραστική μανιέρα αυτό το παίξιμο, έδωσε σ' αυτή την κίνηση έναν άνάλαφρο σχεδόν χορευτικό ρυθμό (Ίσως από τη χορευτική του ιδιοσυγκρασία). Θα σημειώσουμε για δεύτερη φορά το ίδιο τυπο ταλέντο της Κατερίνας Χέλμη και τις δυνατότητές της. Ήταν ή καλύτερη ήθοποιός της παράστασης. Είχε κατορθώσει να φορμάρει την κίνηση, την έκφραση και το λόγο της, στην άδεξιότητα του σκοταδιού, χωρίς την ελάχιστη προσπάθεια. Μέσα από την «άδεξιότητα» αυτή έδγαλε όλο το ανθρώπινο περιεχόμενο του ρόλου. Ήταν μια ανθρώπινη ψυχή ύλόγυμνη. Κι όλος ο θίασος στάθηκε στο πνεύμα της διδασκαλίας. Ο Φαίδων Γεωργίτης θα κέρδιζε περισσότερα αν δεν ήταν σε πολλά έξωτερικός. Είχε όμως στιγμές πολύ καλές. Η Λουίζα Ποδηματά τόσο στο συμβατισμό όσο και στην έκρηξη της γεροντοκόρης πολύ έκφραστική. Ο Φοίδος Ταξιάρχης, στέρεος στην υπερβολή και συγκρατημένος στα κωμικά στοιχεία του ρόλου. Ευστροφος στο ρόλο του Κόλλινς ο καλός ήθοποιός Γιάν. Κανδήλας, έδγαλε έναν ωραίο ότατο τύπο. Ο Κ. Λαζαρίδης πολύ καλός με τη χιουμοριστική του αποφθεγματικότητα. Η Μαριάννα Κουράκου, αν και το πρώτο μέρος του ρόλου της χρειαζότανε περισσότερη μιμική, έπαιξε με πολλή «άδέξια φινέτσα» σκοταδιού, αλλά και με κωμικό κυνισμό όπου χρειαζότανε, χωρίς να ξεπεράσει τὰ όρια. Καλός στο σύνταμο ρόλου του ο Γ. Καλογερόπουλος. Η παράσταση ευνόηθηκε από την ωραία μετάφραση του Δ. Κωνσταντίδη και από τό θεατρικότατο σκηνικό και τὰ κοστούμια του Στέλιου Όρφανίδη.

Η ΓΡΑΦΗ του Σίσγκαλ χαρακτηρίζεται ως «πέρα απ' την πρωτοπορία». Αν μ' αυτό έννοείται, «ωριμότερα από την πρωτοπορία», είμαστε σύμφωνοι. Ο Σίσγκαλ δεν επιχειρεί με αυταρέσκεια ούτε με κυνισμό την έγχειρηση του άτόμου που ζεί είτε με το άγχος της εποχής (ο Μπέν), είτε με το καλοδολεμένο χάος (ή Γκλόρια). Αποκαλύπτει το χάος και το άγχος του με συμπαθή ειρωνική διάθεση. Δεν το έγχειρίζει πριν την ώρα του. Το αφήνει σιγά σιγά το μέν ένα (τόν Μπέν) να εκδηλώσει το άγχος του πότε με το μίσος του για τούς ανθρώπους και τη ζωή και πότε με κοσμοσωτήριες εκρήξεις. Το δε άλλο (τη Γκλόρια), να συνειδητοποιήσει το χάος της, αφού πρώτα παρουσιαστεί σαν μια καθώς πρέπει κυρία. Η διαφορετική τους γλώσσα δεν είναι παρά ένας τρόπος να προσεγγίσουν τη ζωή, που ο ένας τη μισεί και ή άλλη της έχει δώσει την έπίφαση της σιγουριάς. Και οι δυο είναι πλάσματα τυραγνισμένα από τις κοινωνικές σχέσεις του άμερικανικού τρόπου ζωής. Και οι δυο είναι μόνοι. Ο ένας σε μια μοναξιά μεταξύ εξέγερσης και τεντυμπούσμου, ή άλλη σε μια συμβατική συζυγική μοναξιά. Αρχίζουν το διάλογό τους σαν θύτης με θύμα, σαν έπιτιθέμενος με άμυνόμενο, άγνωστοι μεταξύ τους, για να έξομολογηθούν τις άποτυχίες τους και να καταλήξουν σε μια νύχτα έρωτα, σε μια ύπόσχεση καλής άντάμωσης. Είναι τόσο καλογραμμένο το θεατρικό κομμάτι, ο «Τίγρης», με τόσο λεπτή ειρωνεία, με τόσο διάθεση έξομολογητικής, με τόσο γνώση μιάς ανθρωπιστικής ύπαρξης θεωρίας. Έχει και τόση πίκρα τό κομμάτι αυτό δείχνοντας τη μοναξιά του σύγχρονου ανθρώπου, αλλά και τόσο έλπιδα — αλλά κι αυτή πικρή — μια που καταλήγει: Πόσο συμπτωματική είναι ή προσέγγιση ανθρώπου προς τον άνθρωπο.

Δεν νομίζουμε ότι στην παράσταση ο «Τίγρης» είχε την καλή τύχη της «Μαύρης κωμωδίας». Ούτε ή «Ελσα Βεργή, ούτε ο Νίκος Βασταρδής είναι ήθοποιοί για τούς όποιους μπορούμε να πούμε προσπάθησαν κλπ. Ο «Τίγρης» είναι κείμενο ύψηλης γραφής, έχει μια γκάμα ανθρωπινων καταστάσεων που φαίνεται σαν σίφουνας αλλά έχει την εύλογισία άπαλού κυματισμού. Είναι έργο για δυο ήθοποιούς «σολίστ». Πάντως παραιμένη κέρδος ή παρουσίασή του. Κι αυτό το έργο βοηθήθηκε από την καλή μετάφραση της Καίτης Κασιμάτη και τό θαυμάσιο σκηνικό του Στέλιου Όρφανίδη.

«ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥΣ»